

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspólnego komunikatu do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowa koncepcja działań w obliczu zmian zachodzących w sąsiedztwie”

COM(2011) 303 wersja ostateczna

(2012/C 43/20)

Sprawozdawca: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Dnia 19 lipca 2011 r. Komisja i Wysoki Przedstawiciel Unii Europejskiej do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wspólnego komunikatu do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowa koncepcja działań w obliczu zmian zachodzących w sąsiedztwie”

COM(2011) 303 wersja ostateczna.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 22 listopada 2011 r.

Na 476. sesji plenarnej w dniach 7–8 grudnia 2011 r. (posiedzenie z 7 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 119 do 3 przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny z zadowoleniem przyjmuje wspólny komunikat Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych i Komisji Europejskiej, który przewiduje pilne dostosowanie polityki UE w należyтым terminie. EKES w pełni aprobuje wyrażony w komunikacie cel opracowania nowego podejścia do sąsiedztwa UE w celu wzmocnienia partnerstwa między UE a krajami partnerskimi.

1.2 EKES zaznacza, że komunikat może stanowić jedynie punkt wyjścia do przyszłego partnerstwa, i wzywa instytucje UE do rozwinięcia bardziej długoterminowej strategii, która byłaby wdrażana w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 i która łączyłaby przyjęte priorytety z należyтым budżetem na wzmocnione partnerstwa i różnymi nurtami polityki UE.

1.3 EKES wyraża nadzieję, że UE będzie mogła odpowiednio, tj. w stanowczy i spójny sposób, oraz zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w komunikacie w sprawie krajów objętych partnerstwem eurośródziemnomorskim⁽¹⁾ zareagować na ostatnie wydarzenia w niektórych krajach sąsiadujących, gdzie nie powstała jeszcze prawdziwa i trwała demokracja.

1.4 EKES zgadza się z zasadą zróżnicowania i warunkowości oraz potrzebą większej elastyczności w stosunkach z krajami partnerskimi. Jednak EKES zwraca się jednocześnie do UE o dopilnowanie, by stosowanie zasady „mniej za mniej” nie było szkodliwe dla potencjalnych postępów w procesie reform w krajach partnerskich przeprowadzanych we własnym tempie i zgodnie z możliwościami absorpcji.

1.5 Komitet z zadowoleniem zauważa, że nowy nacisk, jaki w komunikacie położono na kluczową rolę społeczeństwa

obywatelskiego dla wzmocnienia procesów demokratycznych i wspierania szeregu organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym partnerów społecznych, został uznany za priorytetowy.

1.6 EKES podkreśla, że do kluczowych kryteriów oceny sprawowania rządów w państwie zalicza się: odpowiednie warunki funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego, ochronę praw człowieka, jak również prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne oraz wolność religii.

1.7 EKES wyraża przekonanie, że konieczne jest udostępnienie wsparcia UE w ramach Europejskiej Fundacji na rzecz Demokracji (EED) oraz że wsparcie to powinno odpowiadać na nagłe potrzeby szerszej grupy organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym niezarejestrowanych grup opozycyjnych. Instrument EED powinien uzupełniać istniejące instrumenty, takie jak Europejski Instrument na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka na Świecie (EIDHR) oraz Instrument na rzecz Stabilności.

1.8 W tym kontekście EKES podkreśla konieczność udzielenia szerszego i lepiej ukierunkowanego wsparcia pracodawcom i związkowi zawodowemu oraz innym grupom społeczno-zawodowym, ponieważ stanowią one istotny aspekt życia społecznego, gospodarczego i politycznego, a także potencjalną gwarancję stabilizacji. Niektóre z nich rzeczywiście odegrały kluczową rolę w mobilizacji na rzecz demokracji. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że EED przewiduje wsparcie dla tych podmiotów, wyraża jednak nadzieję, że Instrument Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego także zostanie wykorzystany w tym celu.

1.9 EKES wzywa do poprawy skuteczności projektów finansowanych przez UE. Wysoki poziom złożoności procedur finansowania unijnego powoduje wykluczenie z zakresu ich

⁽¹⁾ Komunikat „Partnerstwo na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu z południowym regionem morza śródziemnego”, COM(2011) 200 wersja ostateczna.

stosowania wielu podmiotów niepaństwowych. Udzielenie organizacji wsparcia w pozyskaniu funduszy, na przykład w postaci szkoleń w zakresie budowania potencjału prowadzonych przez delegatury UE, powinno stanowić jeden z celów tej inicjatywy.

1.10 Ponadto Komitet wzywa UE do wprowadzenia środków ostrożnościowych i podstawowych zasad dobrego sprawowania rządów dla rządów krajów partnerskich, które pragnęłyby skorzystać z 3. składnika instrumentu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, który umożliwi im realizację projektów służących wzmocnieniu potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz ich zaangażowania w politykę krajową i krajowe procesy decyzyjne.

1.11 Jeśli chodzi o stosunki handlowe, ostatecznym celem pogłębionej i kompleksowej umowy o strefie wolnego handlu (DCFTA) jest osiągnięcie wysokiego poziomu integracji gospodarczej między UE a krajami partnerskimi. EKES zwraca się do UE o rozważenie, czy możliwe jest zróżnicowanie pakietów postanowień DCFTA, które odzwierciedlałyby różny poziom zaangażowania w europejską integrację gospodarczą i różne plany działania w krajach partnerskich. W okresie negocjacji DCFTA i innych umów oraz podczas procesu wdrażania ważne jest, by przewidzieć, jako warunek obowiązkowy, udział społeczeństwa obywatelskiego i ustanowić mechanizm stałego dialogu z nim. Należy także konsultować się ze społeczeństwem obywatelskim w ramach oceny wpływu na zrównoważony rozwój.

1.12 Promowanie wolności wypowiedzi religii i mediów w ramach podstawowych swobód obywatelskich oraz swobodny dostęp do Internetu i sieci społecznych są także niezwykle istotne, gdyż przyczyniają się do zwiększenia przejrzystości i sprzyjają procesowi demokratyzacji. Wymagają one zatem szczególnej uwagi i ukierunkowanych działań.

1.13 Chociaż uzyskane wyniki stanowią jedynie relatywny sukces, EKES z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie UE do zapobiegania konfliktom w najbliższym sąsiedztwie i wzywa UE do rozwijania wszechstronnych strategii w tej dziedzinie.

1.14 EKES wzywa do ułatwienia mobilności osób z krajów sąsiadujących – w szczególności młodzieży i studentów, artystów, badaczy, naukowców i przedsiębiorców – w celu zwiększenia częstotliwości kontaktów międzyludzkich korzystnych zarówno dla krajów partnerskich, jak i dla UE.

1.15 EKES jako przedstawiciel społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu UE jest gotów odegrać aktywną rolę i podzielić się swoją wiedzą fachową w celu zbudowania skuteczniejszych europejskich struktur współpracy ze społeczeństwami w krajach sąsiadujących⁽²⁾, w szczególności dzięki następującym działaniom:

⁽²⁾ Zob. szczegółowe zalecenia EKES-u zawarte w niedawnych opiniach: w sprawie wkładu społeczeństwa obywatelskiego w Partnerstwo Wschodnie, Dz.U. C 248 z 25.8.2011, s. 37–42; w sprawie promowania reprezentatywnych społeczeństw obywatelskich w regionie eurośródziemnomorskim z dnia 21 września 2011 r., Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 32–37, oraz w sprawie „Nowa polityka zagraniczna oraz polityka bezpieczeństwa UE a rola społeczeństwa obywatelskiego” z dnia 27 października 2011 r. (dotychczas nieopublikowana w Dz.U.).

- wsparcie w sporządzaniu planu organizacji społeczeństwa obywatelskiego i dokumentowania stanu działań społeczeństwa obywatelskiego w regionie dzięki otwartemu i bezpośredniemu dialogowi z szeregiem podmiotów;
- dzielenie się wiedzą fachową zdobytą dzięki współpracy ze wschodnimi sąsiadami UE przy określaniu szczegółowych kryteriów i procesów tworzenia realnych instytucji przedstawicielskich społeczeństwa obywatelskiego, z którymi konsultowano by się w ramach kształtowania polityki w krajach partnerskich;
- wspieranie niezależnych i przedstawicielskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego – zwłaszcza tych, które odegrały czynną rolę w przeciwstawianiu się reżimom niedemokratycznym – dzięki wysiłkom na rzecz budowania zdolności i dzieleniu się wiedzą fachową w szeregu dziedzin, takich jak dialog społeczny (w tym na szczeblu sektorowym) oraz prawa gospodarcze i społeczne;
- wymiana sprawdzonych rozwiązań w dziedzinach takich jak dialog społeczny, równouprawnienie płci, przedsiębiorczość i społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw;
- udział w tworzeniu przez UE instrumentów, planów działania i programów w celu wzmocnienia organizacji społeczno-ekonomicznych oraz w monitorowaniu ich wdrażania;
- aktywny udział w określeniu zasad działania Instrumentu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Europejskiej Fundacji na rzecz Demokracji.

2. Wnioski z wcześniejszych doświadczeń

2.1 Krytyczna analiza wcześniejszych działań Unii Europejskiej

2.1.1 Całkowity brak (poza kilkoma wyjątkami) otoczenia demokratycznego spowodował konieczność dostosowania polityki UE do kwestii praktycznych i nawiązania dialogu z osobami, których w żadnym razie nie można opisać jako demokratycznych przedstawicieli swoich narodów.

2.1.2 Na przykład podczas całego procesu barcelońskiego zabrakło odpowiedniej komunikacji i współpracy między UE, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, związkami zawodowymi i organizacjami praw człowieka, które nie uzyskały poparcia rządowego, w związku z czym nie wykorzystano sposobności wywierania wpływu na wydarzenia polityczne i społeczne.

2.1.3 Doświadczenie pokazało, szczególnie w regionie eurośródziemnomorskim, że występuje tendencja do niedostatecznego korzystania ze środków dostępnych dla społeczeństwa obywatelskiego ze względu na słabości tych organizacji w państwach niedemokratycznych.

2.1.4 Istnieją pewne sprawdzone rozwiązania w zakresie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, takie jak tworzenie platform tematycznych, grup roboczych i paneli, które zostały wypracowane w ramach Partnerstwa Wschodniego, a teraz mogłyby zostać przystosowane i z pożytkiem zastosowane także na południu.

3. Główne elementy nowego podejścia

3.1 Stosowanie zasady zróżnicowania i warunkowości

3.1.1 EKES zgadza się w pełni z podkreślonymi w komunikacie dwoma wyżej wspomnianymi zasadami i jest w trakcie wzmocnienia tych zasad w swoich własnych pracach, na przykład w stosowanych kryteriach uczestnictwa w Eurośródziemnomorskim Szczycie Rad Społeczno-Gospodarczych i Podobnych Instytucji oraz w organizowaniu swoich misji zagranicznych.

3.1.2 UE musi uwzględnić w stosowanym podejściu „więcej za więcej” różną historię regionów i państw, ich poziom rozwoju, różne stadia rozwoju stosunków z UE oraz charakterystyczne potrzeby i problemy. To podejście przyczyni się również do skuteczniejszego wykorzystania środków finansowych UE, co stanowi podstawowy obowiązek Unii Europejskiej wobec podatnika europejskiego.

3.1.3 Jesteśmy jednocześnie przekonani o konieczności upewnienia się, że zasada „mniej za mniej” nie jest stosowana w sposób szkodliwy dla potencjału krajów partnerskich, gdzie postępy są wolniejsze.

3.2 Działania na rzecz „głębokiej” i trwałej demokracji

3.2.1 UE słusznie podkreśla konieczność tworzenia „głębokiej” demokracji dzięki wzmocnieniu społeczeństwa obywatelskiego i budowaniu swojej roli w procesie demokratyzacji i ugruntowania norm dobrego sprawowania rządów w regionie objętym europejską polityką sąsiedztwa.

3.2.2 Z zadowoleniem przyjmuje wprowadzenie nowych instrumentów poświęconych konsolidacji zdobyczy demokratycznych. W tym kontekście EKES wyraża gotowość udziału w pracach na rzecz określenia zasad działania Europejskiej Fundacji na rzecz Demokracji, a w szczególności Instrumentu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Instrumenty te powinny być elastyczne i umożliwiać reagowanie przy zmieniających się potrzebach, jak również obejmować ukierunkowane środki wspierania procesów demokratycznych w sąsiedztwie UE, między innymi dzięki wspieraniu tworzenia partii politycznych i wolnych mediów oraz wzmocnieniu zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w procesy demokratyczne.

3.2.3 Mimo poważnych różnic finansowych i operacyjnych oraz różnic w sposobie zarządzania między europejskim instrumentem na rzecz wspierania demokracji i praw człowieka na świecie (EIDHR), Instrumentem na rzecz Stabilności, Europejską Fundacją na rzecz Demokracji oraz Instrumentem Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego należy zapewnić spójność i synergię między tymi instrumentami i umacniać ją.

3.2.4 W celu zwiększenia świadomości organizacji i możliwości wykorzystania tych instrumentów finansowych EKES zwraca się do Komisji o sporządzenie prostych i przyjaznych dla użytkownika dokumentów wyjaśniających.

3.2.5 EKES uznaje poszanowanie zarówno wolności religijnej, jak i obywatelskiej za podstawowe prawo człowieka, które

powinno podlegać pełnej ochronie w regionach, które charakteryzuje różnorodność religijna i polityczna. EKES wzywa państwa, które jeszcze nie ratyfikowały istniejących konwencji powszechnych i regionalnych ani porozumień w sprawie swobód politycznych, obywatelskich i kulturalnych, a także praw ekonomicznych i społecznych opartych na Powszechnej deklaracji praw człowieka, aby bezzwłocznie to uczyniły.

3.2.6 Media w regionie eurośródziemnomorskim odgrywają kluczową rolę w informowaniu o dokonujących się przemianach i przewidywaniu ich wyników. Wsparcie UE musi się koncentrować na inicjatywach zmierzających do zwiększenia profesjonalizmu i niezależności istniejących mediów oraz wspierania środowiska sprzyjającego różnorodności i swobodzie mediów.

3.3 Większa rola UE w rozwiązywaniu konfliktów

3.3.1 Utrzymywanie się długotrwałych konfliktów w sąsiedztwie UE – na południu i na wschodzie – stanowi ogromne wyzwanie zarówno dla UE, jak i dla samych krajów partnerskich. UE przyznała, że skuteczność jej dotychczasowych działań była umiarkowana. Traktat z Lizbony nadał UE nowy mandat na rzecz budowania pokoju i nowe struktury wsparcia, które stanowią prawdziwą szansę na przyjęcie nowego podejścia w tej sprawie.

3.3.2 EKES wzywa UE do budowania kompleksowych strategii zapobiegania konfliktom i rozwiązań na rzecz budowania pokoju, szczególnie w swoim najbliższym sąsiedztwie, oraz do skoncentrowania się na zapewnieniu większej spójności między szeregiem programów i strategii UE w tej dziedzinie.

3.3.3 Komitet wzywa do tego, by wszystkie przedsięwzięcia na rzecz budowania pokoju upowszechniały i uwzględniały zasady demokratyczne, a także by stworzono systemy monitorowania z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego w celu oceny postępów w procesie reform. Konieczne jest lepsze skoncentrowanie się na tych grupach, których wpływ na budowanie pokoju ma zasadnicze znaczenie, ale których głos jest słabo słyszalny. Grupy te to kobiety i młodzież, związki zawodowe i lokalne firmy. Skoncentrowanie się na nieprzerwanym podejmowaniu działań gospodarczych w strefach konfliktu jako przejaw odporności również zasługuje na poparcie, podobnie jak działania podejmowane przez związki zawodowe, takie jak demonstracje na rzecz pokoju i solidarności. Ze szczególną uwagą należy potraktować grupy najbardziej bezbronne, takie jak kobiety, dzieci i ofiary konfliktów, do których należy skierować specjalne programy.

4. Silniejsze powiązania handlowe

4.1 Poza zacieśnieniem stosunków handlowych ostatecznym celem pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu (DCFTA) stanowi osiągnięcie wysokiego poziomu integracji gospodarczej między UE a krajami partnerskimi. Wdrożenie DCFTA i stosowanie jej postanowień wymaga od krajów partnerskich głębokiej restrukturyzacji ram prawnych i gospodarczych. W tym celu konieczne jest znaczne dodatkowe wsparcie UE, które pozwoliłoby osiągnąć poziom rozwoju niezbędny do wywiązania się z wymogów.

4.2 Komitet zwraca się również o włączenie rozdziału dotyczącego zrównoważonego rozwoju do wszystkich umów o handlu, które UE negocjuje ze swoimi partnerami, i uważa, że przed rozpoczęciem negocjacji należy również zasięgnąć opinii społeczeństwa obywatelskiego w ramach oceny wpływu na zrównoważony rozwój. Takie zaangażowanie przyczyni się do podniesienia świadomości społecznej co do krótko- i długoterminowych korzyści, jakie mogą wynikać z DCFTA, i pomoże zapewnić publiczny charakter tego procesu ⁽³⁾.

4.3 W tym celu zawierane w przyszłości umowy DCFTA, a także inne umowy, powinny przewidywać mechanizmy konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim, na przykład w ramach wspólnych komitetów konsultacyjnych, w celu skutecznego monitorowania sposobu wdrożenia przepisów dotyczących rozdziału w sprawie zrównoważonego rozwoju.

4.4 W odniesieniu do standardów społecznych i stosunków pracy Komitet nalega na ratyfikowanie i należyte wdrożenie odpowiednich konwencji MOP.

5. W kierunku skutecznego partnerstwa w regionie

5.1 UE musi znaleźć odpowiednią równowagę i poszukiwać synergii między dwustronnym a regionalnym wymiarem stosunków UE z krajami partnerskimi.

5.2 Stwierdzono już, że partnerstwa regionalne z obszarami na wschodzie i południu przyczyniły się do dalszej poprawy stosunków między UE a sąsiednimi państwami. Jednak Partnerstwo Wschodnie i Unia dla Śródziemnomorza, które stanowią uzupełnienie współpracy eurośródziemnomorskiej, wykazały szereg braków.

5.3 Unii dla Śródziemnomorza, której zadaniem było uzupełnienie stosunków dwustronnych między UE a krajami partnerskimi, nie udało się dotychczas osiągnąć spodziewanych rezultatów. Konieczna jest zatem radykalna zmiana jej roli i celów. Unia musi także zapewnić trwałe mechanizmy zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w swoje inicjatywy. EKES wzywa do natychmiastowego podjęcia decyzji w sprawie roli, zadań, organizacji i finansowania Unii dla Śródziemnomorza. Ponadto EKES jest przekonany, że działania Unii dla Śródziemnomorza należy lepiej dostosować do ogólnej strategii UE w tym regionie ⁽⁴⁾.

5.4 Zasadniczo większość krajów partnerskich poprawiła i zintensyfikowała swoje stosunki z UE dzięki dialogom na temat układów o stowarzyszeniu oraz pogłębionym i kompleksowym strefom wolnego handlu (DCFTA), liberalizacji wizowej i partnerstw na rzecz mobilności, współpracy w zakresie bezpieczeństwa dostaw energii i innych kwestii. Niestety stosunki Białorusi z UE bardzo się pogorszyły, podobnie jak sytuacja w zakresie swobód demokratycznych

i podejmowania działań na rzecz społeczeństwa obywatelskiego w innych krajach partnerskich, między innymi na Ukrainie.

5.5 Należy w dalszym ciągu uważnie śledzić ewolucję sytuacji politycznej w krajach sąsiadujących z UE, a poziom integracji gospodarczej oraz stosunki handlowe powinny odzwierciedlać stopień ich zaangażowania w pogłębianie trwałej demokracji i poszanowanie praw człowieka.

5.6 EKES jest przekonany, że wspieranie większej mobilności, szczególnie młodzieży i studentów z sąsiednich państw, zapewni korzyści dla krajów partnerskich, między innymi w postaci zwiększenia intensywności kontaktów międzyludzkich. To samo dotyczy artystów, badaczy, naukowców i biznesmenów podróżujących służbowo. Dodatkowo należy wprowadzić programy ułatwień wizowych, zwolnienia z opłat i możliwości uzyskania wizy wielokrotnego wjazdu, wraz z nieustającymi staraniami na rzecz rozwijania zintegrowanego zarządzania granicami, należytego zarządzania migracjami, zwalczania nielegalnej imigracji, prawa azylowego i pomocy humanitarnej dla uchodźców.

6. Wsparcie dla społeczeństwa obywatelskiego w sąsiedztwie UE za pomocą Instrumentu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Europejskiej Fundacji na rzecz Demokracji

6.1 Wsparcie udzielane organizacjom społeczeństwa obywatelskiego musi być wszechstronne, rzetelne, wieloaspektowe i dostosowane do potrzeb tych organizacji. Już od kilku lat EKES zabiega o nadanie społeczeństwu obywatelskiemu odpowiedniej roli przy opracowywaniu polityki sąsiedztwa i monitorowaniu jej wykonania, o wprowadzenie specjalnych programów budowania zdolności dla społeczeństwa obywatelskiego i poprawy dialogu między rządami a społeczeństwem obywatelskim w krajach sąsiadujących z UE ⁽⁵⁾. A zatem EKES aprobuje trzy komponenty instrumentu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

6.2 W celu wdrożenia tych komponentów konieczna jest szeroka i globalna definicja „organizacji społeczeństwa obywatelskiego”, zgodnie z sugestią Komisji wyrażoną w komunikacie w sprawie minimalnych standardów stosowanych w trakcie konsultacji ⁽⁶⁾. A zatem sporządzenie planu organizacji społeczeństwa obywatelskiego ma największe znaczenie dla wdrożenia tych komponentów. W ramach swych rozmaitych sieci EKES jest gotowy do dalszego wsparcia w opisywaniu pojawiających się podmiotów niepaństwowych, jak również w tworzeniu sieci współpracy z organizacjami pozarządowymi na szczeblu regionalnym. Łatwo można stwierdzić synergię z działaniami Komisji, Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych oraz delegatur UE w tych dziedzinach.

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie udziału społeczeństwa obywatelskiego w partnerstwie wschodnim, Dz.U. C 277 z 17.11.2009, s. 30–36; opinia EKES-u w sprawie udziału społeczeństwa obywatelskiego we wdrażaniu planów działań w ramach europejskiej polityki sąsiedztwa w krajach Zakaukazia: w Armenii, Azerbejdżanie i Gruzji, Dz.U. C 277 z 17.11.2009, s. 37–41.

⁽⁶⁾ Komunikat Komisji „Zmierzając ku pogłębionej kulturze konsultacji i dialogu – Zasady ogólne i minimalne standardy stosowane przez Komisję w trakcie konsultacji z zainteresowanymi stronami”, COM(2002) 704 wersja ostateczna, 11.12.2002, s. 6.

⁽³⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Ocena wpływu na zrównoważony rozwój a polityka handlowa Unii Europejskiej”, Dz.U. C 218 z 23.7.2011, s. 14–18.

⁽⁴⁾ COM(2011) 200 wersja ostateczna.

6.3 Ponadto doświadczenia europejskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego można wykorzystać przy definiowaniu programów budowania zdolności. Poza licznymi sieciami współpracy organizacji pozarządowych w UE należy zaangażować najważniejsze europejskie podmioty ekonomiczne i społeczne. Mogą się one podzielić wiedzą fachową z odpowiednimi podmiotami w krajach partnerskich w celu przekazania im swojej znajomości polityki europejskiej oraz wspierania społeczeństwa obywatelskiego w krajach sąsiadujących w ramach analizy politycznej, ochrony interesów i monitorowania konwergencji z różnymi dziedzinami polityki UE.

6.4 Propozycja zwiększenia zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego w dialog polityczny między UE a krajami partnerskimi w różnych sektorach jest jak najbardziej pożądana, gdyż obszar ten był niestety często zaniedbywany w przeszłości. Jeśli chodzi o podmioty ekonomiczne i społeczne, ze specjalną uwagą potraktować należy programy wspierające sektorowy dialog społeczny w państwach, do których programy te są skierowane. EKES wyraża wolę zaangażowania się we wzmocnienie dialogu społecznego i w tym kontekście wzywa również do zaangażowania MOP, którą uważa za niezwykle istotną, oraz Europejską Fundację Kształcenia, która może zapewnić szkolenia w dziedzinie dialogu sektorowego partnerom społecznym w krajach sąsiadujących.

6.5 Komponent 3 Instrumentu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego przewiduje wsparcie na szczeblu krajowym projektów dwustronnych dzięki zachęceniu rządów partnerskich do wzmocnienia zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowania ich w politykę wewnętrzną i proces podejmowania decyzji. Komitet jest przekonany, że zinstytucjonalizowany mechanizm konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim jest niezwykle pożądanym i że rady społeczno-gospodarcze stanowią jeden z najlepszych instrumentów nawiązania takiego dialogu. Rządy, które pragną korzystać z takiego wsparcia, powinny jednak przyjąć pewne środki ostrożnościowe i podstawowe zasady dobrego sprawowania rządów. EKES jest gotowy określić szereg warunków, które należy spełnić w celu utworzenia przedstawicielskich rad społeczno-gospodarczych i podobnych instytucji.

6.6 W krajach sąsiadujących istnieją już regionalne platformy organizacji społeczeństwa obywatelskiego: Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego oraz Eurośródziemnomorskie Zgromadzenie Rad Społeczno-Gospodarczych i Podobnych Instytucji, które zostało utworzone na skutek inicjatywy EKES-u. EKES odegrał kluczową rolę w powołaniu

rad społeczno-gospodarczych w wielu państwach w południowej części basenu Morza Śródziemnego. Podczas całego tego procesu Komitet opowiadał się za jak najliczniejszą reprezentacją różnych podmiotów niepaństwowych w tych radach. Wiedza fachowa i wsparcie EKES-u w tworzeniu rad społeczno-gospodarczych jako instytucji konsultacyjnych społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji politycznych może okazać się użytecznym uzupełnieniem możliwości współpracy w ramach Instrumentu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

6.7 Wysoki poziom złożoności procedur finansowania unijnego powoduje wykluczenie z zakresu ich stosowania wielu podmiotów niepaństwowych, które mają największy potencjał, a małe doświadczenie w składaniu wniosków o środki unijne. Jest to nawracający problem we wszystkich państwach i regionach, które korzystają ze środków UE przeznaczonych na finansowanie współpracy. Wsparcie tych organizacji na przykład w formie szkoleń organizowanych przez delegatury UE i dotyczących tego, jak przygotować wniosek o przyznanie finansowania, może stanowić jeden z celów tego instrumentu.

6.8 EKES wyraża gotowość zaangażowania się w prace na rzecz zdefiniowania zasad działania Europejskiej Fundacji na rzecz Demokracji. EKES jest zdania, że instrument ten powinien być elastyczny i umożliwiać reagowanie na nagłe potrzeby. Powinien on także obejmować ukierunkowane środki wspierania procesów demokratycznych w sąsiedztwie UE dzięki wspieraniu tworzenia partii politycznych, wolnych środków masowego przekazu i niezależnych związków zawodowych, jak również dzięki wzmocnianiu zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w procesy demokratyczne.

6.9 EKES uważa, że działania EED powinny w dalszym ciągu stanowić odpowiedź na zapotrzebowanie, być nastawione na budowanie zdolności, a nie na realizację projektów, oraz utrzymać elastyczny i przejrzysty charakter. Wsparcia należy udzielać przede wszystkim organizacjom, które nie mają dostępu do innych źródeł finansowania UE, takich jak Instrument Wspierania Rozwoju społeczeństwa Obywatelskiego, Europejski Instrument na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka na Świecie czy też program „Podmioty niepaństwowe i władze lokalne w procesie rozwoju”. Zarządzanie instrumentem powinno przebiegać na szczeblu krajowym, przy minimalnych wymogach biurokratycznych i w zakresie sprawozdawczości, jednak przy wsparciu skutecznego mechanizmu oceny rezultatów. Należy również przewidzieć możliwość podjęcia wspólnych działań z innymi donatorami pomocy.

Bruksela, 7 grudnia 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON